

recerca

Notes sobre el proveïment de fusta a Reus (segle XVIII)

Josep M. Grau i Pujol
Roser Puig i Tàrrrech

Un dels sectors més importants en el segle XVIII a Reus fou la indústria de l'aiguardent, la seva comercialització a l'exterior fou clau per al desenvolupament de la seva economia, per al transport de la mercaderia es necessitaven bótes, la fusta per la seva fabricació arribava d'Europa a través del port de Salou. Agustí Segarra Blasco¹ documenta a través de la Companyia d'Aragó que en l'explotació de la fàbrica d'aiguardent dels anys 1784 i 1786 la boteria suposava un 13,5% de les despeses, el 1787, un 16% i el 1789, un 8,6%. En els costos d'una bóta de quatre càrregues plena de vi blanc el 1780 portada de Valls a Reus, el contingut equivalia al 62,8%, la bóta un 18, 2% i el transport un 7,6%. La fusta també era necessària per a la construcció de cases, la fabricació de carros i molts altres oficis. Segons el cadastre de Reus de 1816 estudiat per Jordi Andreu, a la ciutat s'hi registren 129 boters, el segon ofici més nombrós darrere els pagesos, el tercer era el de veler, de fusters n'hi havia 29, de fabricants de carros vuit, de

¹ *Aiguardent i mercat a la Catalunya del segle XVIII*, Vic, 1994.

mestres de cases 39 i l'escultor.² Els boscos més pròxims de les Muntanyes de Prades, les Terres de l'Ebre i resta de Catalunya eren del tot insuficients per a cobrir la demanda de fusta i s'havia de cercar a l'exterior, la qual cosa exigia despeses i intermediaris. A través del fons notarial de Reus, hem localitzat una escriptura de formació d'una companyia de compra-venda de fusta del gener de 1780, entre Josep Grases Alegre, comerciant, i Francesc Sobirà, fuster, ambdós de Reus, per un termini de cinc anys (1779-1784), el capital era de 700 lliures, repartides al 50%. La caixa dels cabals i la comptabilitat la portaria el Grases i l'altre soci s'encarregaria de fer les vendes, per la qual cosa percebria un salari anual de 10 lliures (vegeu el document I, de l'apèndix documental). Un dels testimonis presents és un carreter, Josep Roca. Gràcies a les investigacions de Salvador Rovira Gómez sabem que Josep Grases era fill de Jaume G. Ribes, comerciant i Teresa A. Garnicer, la darrera filla del botiguer Josep Alegre, tots de Reus. El nostre protagonista, el 1769 s'havia casat amb Paula Bofarull Nolla, filla de Pere, negociant reusenc. Josep Grases tenia una fàbrica d'aiguardent al raval de Monterols.³ Tal com podem llegir en el contracte, la societat era d'una durada limitada i un capital moderat, suposem que el Grases participaria en altres companyies per tal de diversificar les seves activitats comercials. El segon document que presentem (Apèndix II) és un requeriment judicial que el gener de 1780 realitza Francesca Raventós a Pere Aulés, comerciant, ambdós de Reus, el motiu del qual són els comptes pendents en el negoci de la fusta que compartien els comerciants Pere Aulés i Esteve Guget. El segon havia format companyia amb el primer i havia invertit quatre mil lliures el 1771 per comprar una partida de fusta de roure i castanyer, a més de rodells, el seu proveïdor era Pedro Juan García, de Roma. El 1777 Aulés promet pagar 1.800 lliures al Dr. Magí Guget, germà d'Esteve i hereu seu, un cop mort el cobrament del deute passà a mans de Francesca Raventós Guaget, la qual el va reclamar el 1779. Sobre Pere Aulés tenim constància que entre els anys 1750-1799 va avançar 1.121 lliures a diversos proveïdors

² *Economia i societat a Reus e la crisi de l'Antic Règim*, Reus, 1986. Sobre el treball dels fusters us remetem a l'article de Rosa M. Creixell Cabeza, "L'ofici de fuster a la Barcelona del set-cents. Noves aportacions documentals", *Locus Amoenus*, (Barcelona), 9 (2007-2008), p. 229-247.

³ "Els reusencs Josep i Francesc Grases Gralla i els seus descendents setcentistes", *Quaderns d'Història Tarraconense*, (Tarragona), XII (1993), p. 103-123.

d'aiguardent.⁴ El que ens aporta el nostre document és l'origen de la fusta, la península italiana. Un altre grup que necessitava fusta de qualitat eren els escultors per a fer retaules i les caixes dels orgues.

Per als boters de la Conca de Barberà la necessitat de fusta per a fer el seu treball els feia cercar-la prop de la costa mediterrània, així el 22 d'agost de 1783 Josep Barrot, boter de Montblanc, signa un debitori davant el notari tarragoní Francesc Albinyana de 240 lliures a favor de Felip i Marià Montaner, pare i fills comerciants de Tarragona pel valor de cent canes de fusta de roure per fer dogues que els van vendre a raó de 2 lliures i 8 sous la cana.

Apèndix documental

Document I

Contracte de societat entre Josep Grases i Alegre, comerciant de Reus i Francesc Sobirà, mestre fuster, per la compra i venda de fusta per un termini de quatre anys, de l'u de novembre de 1779, fins el mateix dia de 1784. En Sobirà guardarà la fusta al seu magatzem i en Grases guardarà la caixa dels diners, portarà un llibre de comptabilitat i farà els pagaments pertinents. El capital inicial és de 700 lliures: aporten 350 lliures cadascun. Els beneficis també es repartiran al 50%. Pacten una clàusula de compromís de no participar en cap altra companyia durant aquest període (Reus 8 de gener de 1780).

"En nom de Déu sia. Amen. Sia a tots notori com nosaltres, las parts avall escritas, en y sobre la societat infrascrita comensada, firmada y jurada, se feren los capítols avall escrits y següents:

Sobre la societat y companyia entre Joseph Grases y Alegre, comerciant de la present vila de Reus, Camp y Arquebisbat de Tarragona de una, y Francisco Subirà, mestre fuster de la mateixa vila de Reus, de part altre, són estat fets, firmats y jurats los capítols, actes y evinensas següents:

⁴Salvador ROVIRA GÓMEZ, "Anticipació de diners a productors d'aiguardent per part de comerciants de Reus (1750-1799)", *Quaderns d'Història Tarraconense*, (Tarragona), VII (1988), p. 143-160.

- Primerament, és pactat entre duas parts que hagen de tenir en la present vila de Reus un magatsem o paratge, per la fusta de tota espècie que entre los dos compraran o de son orde faran comprar, y que esto, hage de ser regida y governada y administrada per los dos treballant uns y altres a útil profit y benefici de dita companyia; y que, per la total y bona administració de dita societat, hagen de posar ditas parts tres-centas y cinquanta lliuras cada un moneda barcelonesa, las quals, fan juntas set-centas lliuras, y estas, se hagen de emplear y consumir en fusta, del modo y manera que ab altre capítol se mencionerà y que dita societat y companyia sia precisament duradora entre las ditas parts per temps de quatre anys, que comensaren al primer del mes de novembre, de l'any proppasssat mil set-cents setanta-y-nou y finirà en semblant dia de l'any mil set-cents vuytanta-y-quatre. Així que, durant los dits quatre anys no puga la una part invitar la altre, desistir, desdir ni apartar-se de la present societat y companyia. Y finits los dits quatre anys, sia la present companyia finida, y pugan proseguir-la o perseverar-la com millor los apareixerà y si lucro o ganància hi haurà detret, quiscú llur capital se hage de repartir entre ells per sous y lliuras.
- Item, és pactat y concordat que la caixa del diner de dita societat dega sempre estar, y permanèixer, en casa lo expressat Joseph Grases y Alegre, y que dit dega cuydar de pagar lo import de la fusta que se comprarà y gastos que se ocorreran per rahó del transport de ella, y altres en dia societat ocorrents.
- Item, és pactat que sia de la obligació de Francisco Subirà fer las vendas de las fustas y de son resultat dega donar a lo menos, comptes cada diumenge al dit Grases y Alegre, y posar lo diner resultat en caixa, essessant los subjectes serà venuda y ab lo individuat preu de cada un de ells.
- Item, és pactat que tant lo dit Grases, com lo mencionat Subirà, no pugan fer tracte ni negoci algun de fusta, tant per sí sol com ab altre subjecte, en títol de societat y companyia durant lo termini de dits quatre anys.
- Item, és pactat entre ditas parts, que tota hora y quant a a una o a la altre apareixerà, pugan y degan fer balansos y partir-se entre ells los lucros, ganàncias y profits que, (Déu volent), seran en dita companyia partidors, salvat sempre íntegro lo capital, y que cada any dega lo dit

Grases donar comptes generals dels gastos y produhit de la sobre dita fusta eo negoci de ella, y que per esto dega portar los comptes y cuydar dels llibres de dita societat.

- Item, és pactat que sempre y quant una y altre de dites parts necessitian fusta per son ús y consum propri, pugan un y altre pendrer-la y que esta se dega pagar als mateixos preus que se vendrian a altres subgetes, y que sia de la obligació de un y altre, lo haver-se de donar avís per tenir notícia de ella.
- Item, és pactat y convingut que per lo cas de pèrdua durant la dita societat (lo que Déu no permetia), degan un y altre de las dites parts, per mitat, remplazar y fornir lo fondo capital fins a la íntegra quantitat de las dites set-centas lliuras, y que no se puga fer tracte ni contracte de compra alguna de fusta, sens lo mútuo consentiment de l'un a l'altre, menos que lo un dels dos sia ausent de la present vila, per lo espay de quinze dias.
- Item, y finalment, és pactat y convingut, que per los treballs y jornals que Francisco Subirà tindrà y perdrà en lo temps se ocupará en vendrer la fusta, se li degan donar per dits quatre anys quaranta lliuras moneda barcelonesa, y que dita quantitat se dega tràurer de la masa comuna o fondo capital y que qualsevols altres gastos que se esdevingan, com és haver de llogar hòmens per los treballs, se degan estos tràurer-se igualment de dita massa comuna o fondo capital.

Y ayxís, ab dits pactes y no sens aquells, prometen la una part a la altre las demunt dites cosas, y quiscuna de aquellas cumplir y servir sens dilació ni excusa alguna, ab lo acostumat salari de procurador y ab restitució y esmena de danys, gastos, interesos y despesas, y per a atendre y cumplir totas las sobre dites cosas ne obligan la una part a l'altre tots sos respective béns y drets seus, mobles e immobles, presents y veniders, renunciant la una part y la altre a qualsevol dret y lley que valer y ajudar-los pugués. Y per pacte a son propri for, sotsmetent-se *ab invicem et vicissim* al for de l'il·lustre senyor corregidor de la ciutat de Barcelona, Tarragona o de altre qualsevol tribunal superior secular tant solament, ab facultat de varian de judici, fent y firmant escriptura de ters, baix pena de ters en los llibres dels tersos de la cùria o cùrias de dits il·lustres senyors corregidors o de altre qualsevol tribunal superior secular solament com està dit, obligant per sò la

una part a la altre llurs personas y béns y de l'altre de ells a solas mobles e immobles, presents y veniders.

Y per quant se troban fora de la vegueria y ciutat de Barcelona y Tarragona, per sò fan y firman la present escriptura ab la constitució de procurador acostumada ab promesa de thenir-ho un y altre, per ferm en tot temps y ab jurament llargament. Y volen las ditas parts que del present instrument ne sien donadas per mi, lo notari avall firmat, dos còpies autènticas.

Y ayxís, en testimoni de ditas cosas, firman la present escriptura (De la qual se ha de pendrer la rahó en lo ofici de hipotecas de la ciutat de Tarragona dins lo termini de un mes pròxim al de la firma que de altra manera no farà fee en judici ni fora de ell per los affectes expressats en la Real Pragmàtica Sanció de que declaran los contrahents quedar cercioras per mi, lo notari avall firmat) en la referida vila de Reus, vuy que contam als vuyt dias del mes de janer, de l'any de la Nativitat del Senyor de mil set-cents vuytanta. Essent presents per testimonis Joseph Roca, fabricant de carros, y Francisco Duboy, mestre veler, los dos en la mateixa vila de Reus residents. Y dits contrahents, als quals jo, lo notari avall firmat, dono fe que conech, han firmat de sa mà y lletra pròpria.

Joseph Grases y Alegre

Francisco Subirà, fuster

En poder de mi, Joseph Clot y Blet, escribano [signatura]".

Font: AHT, Fons notarial de Reus, 5.153, notari Josep Clot i Blet. manual de 1780. f. 12-14v.

Document II

Josep Sales, porter reial de Reus, a requeriment de Maria Francesca Raven-tós, de Reus, ha presentat unes cartes citatòries del Consolat de Comerç de la Llotja de Mar de Barcelona a Pere Aulés, comerciant reusenc. Les lletres porten data de 16 de març i són refrendades per Miquel Cases Gual, notari del Consolat. L'Aulés és citat a presentar-se a declarar al tribunal de la Llotja, per un deute que té pendent a la que requereix. L'origen és un negoci de fusta realitzat entre l'Aulés i Esteve Guget, comerciant. Aulés havia rebut en metàl·lic del Guget, 4.000 lliures el 28 d'octubre de 1771, diners que havien de servir per comprar una partida de fusta de roure, castanyer i rodells, que havia de remetre Pedro Juan García, de Roma el 1772. El 24 de novembre de 1777 Pere

Aulés va prometre pagar 1.800 lliures a l'hereu i germà del Guget, el prevere Dr. Magí Guget. 500 lliures són el benefici del negoci de fusta de Roma. Mort aquest, l'hereva és Maria Francesca Raventós Guget. Aquesta li va reclamar la quantitat el 2 de novembre de 1779, sota amenaça de portar-lo al tribunal, cosa que ha fet (Reus, 4 d'abril de 1780).

“En la villa de Reus, hoy que contamos a los quatro días del mes de abril del año del nacimiento del Señor de mil setecientos y ochenta, ante mi, el escribano y testigos infrascritos, pareció personalmente Joseph Sales, portero real de la propia villa de Reus, quien mediante el juramento que en el ingreso de su oficio tiene prestado, ha hecho relación a mi, dicho y baxo escrito escribano, en presencia de los testigos que bajo se nombrarán como en el día de hoy por parte y a instancia de María Francisca Reventós, viuda, presentó y notificó a Pedro Aulés, comerciante de dicha villa de Reus, unas letras citatorias expedidas del Consulado de comercio de la Lonja del Mar de la ciudad de Barcelona, su fecha de dies y seis del mes de marzo próximo passado, firmadas por los señores de dicho consulado y refrendadas por Miguel Casas y Gual, escribano por ocupación de este Real Consulado y selladas con su real sello, cuyo thenor es como se sigue: “Don Manuel de Terán, barón de la Linde, cavallero professo del Orden de Santiago, contador principal de este exército y Principado de Cataluña, comisario ordenador de los exércitos de su Magestad, y como encargada interinamente por real comission de la Intendencia General y todos sus ramos, presidente de la real Junta particular y Consulado de comercio de esta provincia. Don Melchor de Guàrdia, Don Thomás de Llanza y Don Pablo Puiguriquer, comerciantes matriculados y cónsules por su Magestad de dicho Consulado de comercio de esta ciudad y provincia:

Hazemos saber a Pedro Aulés, vezino y del comercio de la villa de Reus, que por el legítimo procurador de María Francisca Reventós y Guget, donsellà habitante en la misma villa, se presentó a este Real Consulado la instancia siguiente:

«Muy ilustre señor Benito Veguer, procurador de María Francisca Reventós y Guget, donsellà habitante en la villa de Reus, como consta del poder que presento de número 1, compareesco ante vuestra señoría y como más en derecho haya lugar, digo: Que con papel firmado por Pedro Aulés, del comercio de la villa de Reus, en veinte y ocho octubre mil setecientos setenta y uno, que que presento de número 2, confessó esto, aver recibido de Estevan Guget, comerciante de la misma villa, de contado quatro mil libras,

que avían de servir por parte del interés que el mismo Aulés cedía al citado Guget en aquella partida de madera de roble, castaño y arcos, que avía de remitir Pedro Juan García de Roma en el año mil setecientos setenta y dos, prometiendo dar formal cuenta a dicho Guget, assí del importe y costas, como de lo que resultase de la venta, y volberla después las dichas quatro mil libras, con el beneficio o pérdida que huviesse en dicho negocio.

Del proprio modo, con otra escritura hecha en la villa de Reus, en veinte y quatro noviembre mil setecientos setenta y siete, que produsgo de número 3, firmado por el mismo Pedro Aulés, confessó y prometió este que por todo el mes de enero, entonzes próximo, pagaría al Dr. Magín Guget, presbítero, la cantidad de mil ochocientas libras, qual partida deriva en quanto a mil trescientas libras de reste de un vale de maior partida, y las restantes quinientas libras procedían del beneficio que tuvieron los intereses de su difunto hermano en la compañía de la madera de Roma. Murió el citado Estevan Guget, a cuya heredad y bienes sucedió el dicho Dr. Magín Guget, presbítero, y aviendo este también fallecido, ha sucedido a su heredad y bienes, María Francisca Rebutós y Guget, mi principal, como todo constará en el discurso de la causa. En fuerza de lo que passó dicha mi principal en el día dos del mes de noviembre del año de mil setecientos setenta-y-nueve de interpelar a dicho Aulés, para que le satisfaciesse dicha cantidad de mil ochocientas libras, con los daños e intereses entonzes ocasionados y vencidos, como y también que en adelante vencieren, protestándole de acudir al presente Real Tribunal, como constará del citado requerimiento que de número 4 se presenta para incertarse. Y como el citado Aulés no haya cuydado de satisfacer partida alguna a mi parte, ni menos ha respondido a la citada requisición.

Por tanto, pido y suplico que incertadas las productas sea citado dicho Pedro Aulés a la presente causa, y en su lugar y caso, condenado en pagar y satisfacer a mi principal la citada cantidad de mil ochocientas libras, junto con los intereses mercantiles, daños y costas, a cuyo fin sean expedidas contra dicho Aulés las correspondientes letras citatorias y hechas las provisiones oportunas y de estilo, como mejor en derecho haya lugar officio. Altissimus. Pla y Guàrdia Veguer».

Y haviéndose cometido la referida instancia en justicia a el noble señor Don Antonio de Siscar y de Fivaller, assessor por su Magestad de este Real Consulado, por quien en su vista y de los documentos que la acompañan se

proveyó auto en diez de este mes, en cuja virtud se despacha el presente por el qual citamos, decimos y emplazamos al nombrado Pedro Aulés, para que dentro el término de diez días, que por preciso y peremptorio se le señala contadero, desde el en que se le haga saber este despacho en adelante, comparezca por sí o por medio de su legítimo procurador en el tribunal de este Real Consulado, y ante el referido noble señor assessor de él para responder a la citada instancia, y en otra manera seguir y continuar este pleito hasta sentencia difinitiva, su fin y total execución, inclusive que compareciendo o no se le guardará justicia y no compareciendo, se le notará la contumacia, y dirigirán las notificaciones en estrados de este Real Tribunal, y le parará el mismo perjuicio que si se hicieren en su propria persona, y qualquier escrivano público y real que con este fuere requerido, le notifique a quien convenga y de ello de testimonio, que assí conviene a la recta administración de justicia.

Dado en Barcelona, a los diez y seis días del mes de marzo del año de mil setecientos y ochenta.

El Varón de la Linde.- Don Melchor de Guàrdia.- Thomás de Lanza.- Pablo Puiguriquer.- Visto Don Antonio de Ciscar y de Fiveller.- Por mando de su señoría Miguel Casas y Gual, escrivano por ocupación del de este Real Consulado.- Registrado.- Lugar del sello”.

Cuyas reales letras notificó el mismo Joseph Salas, portero en el mismo día de ahoy al arriba nombrado Pedro Aulés, mediante copia de ellas en escritos a él mismo dirigida y entregada personalmente entre las nueve y diez horas de la mañana del proprio día, por el denominado Joseph Salas, portero, quien de las antedichas cosas requirió a mi, dicho e infrascrito escrivano, levantassee auto público, que fue echa en la propria villa de Reus, y en los día, mes y año arriba dichos. Siendo presentes por testigos Joseph Baldrich, escriviente y Joseph Rovira y Jenius, labrador, para estas cosas llamados y rogados. Y dicho Joseph Salas, portero, a quien yo, el infrascrito escrivano, doy fe que conozco, lo firmó de su mano y letra propia.

Joseph Salas, portero real.

Ante mi, Joseph Clot y Blet, escrivano [signatura]”.

Font: Arxiu Històric de Tarragona (AHT), Fons notarial de Reus, 5.153, notari Josep Clot i Blet, manual de 1780. f. 132v-135.